

Pentru monarhie:
Pe an 6 fl., 1/2 an
3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frs., 1/2 an
9 frs., 1/4 an
4 frs. 50 cr.
Fiecare apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Un sir garmond:
odată 7 cr., a doua oră
6 cr., a treia oră 5 cr.,
și de fiecare publica-
țiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blaș.

Foie bisericească-politică.

Arma desperării.

Am ajuns zilele, în care cel ce vrea să raporteze despre stările din Ungaria și vrea să fie credincios adevărului, acela trebuie să schimbe des numele Ungariei cu Panama. Dór aci la noi în Ungaria numele „Panama”, de când din nume propriu s'a făcut un fel de termen tehnic, e mai folosit decât ori în care țară de pe fața pământului. Și cât e de îndreptățită folosirea acésta desă a lui, dovedesce deja și aceea, că aci la noi până și însuși parlamentul umblă, să zădărnicească și să împedice investigarea unor lucruri, care mirósă a Panama.

Dar óre mai miră-se în Ungaria de cine asupra acestor stări? Cel ce cunoșce brutalitățile, pe cari aranjatorii de alegeri dietale le-au sevârșit în fața toată lumea pentru a face minorități în majorități de sute de voturi, și cel ce știe, că camera deputaților totuși a ratificat alegerile aranjate în acest chip; cel ce cunoșce pedecile de tot felul, cari se inventeză și se pun parțialului poporal, pentru ca el să nu se poată organiza: acela a încetat a se mai gândi asupra lucrurilor, pe cari le aranjază în Ungaria liberalismul; acela mai puțin urmă de loc nu s'ar mira nici în anul, când într'o bună diminiță Ungaria trezindu-se ar vedé în locul cabinetului Bánffy în fruntea afacerilor un cabinet Kossuth. Cum ar și pute să se mire, când vede zilnic, cum

guvernul, ministeriul Maiestății Sale, lucră pe față în înțelegerea cea mai bună și mai intimă pe o mână cu fiul și executorul testamentar al detronatorului Kossuth Lajos?

Și așa nu ne mirăm nici de divergența cea mare de păreri, ce există între Maiestatea Sa de o parte și între guvernul unguresc, majoritatea parlamentară și aliații kossuthiști ai guvernului de altă parte.

Când Maiestatea Sa a primit de unăzi omagiile corpurilor legislative, le-a zis, că are să se scotă din istorie învățătura, „că țara asta numai atunci a fost puternică și înfloritoare, când fiii ei fiind credincioși regelui lor și respectând religia trăiau între olaltă în bună înțelegere frățească”.

Éra reprezentanții poporului s'au dus apoi, ca nemijlocit după ascultarea acestor cuvinte regesci să voteze legea despre iudicatura curiei. În sensul acestei legi are să se nimicească alegerea dietală, și să se pedepsască cu închisoare de stat acel preot, care în vre o localitate menită spre scopuri bisericesci ori în vre o adunare bisericească va fi făcut o declarație cu scopul de a înfrunza rezultatul alegerii. Tot asemenea dispune legea acésta și pentru cazul, dacă deputatul cu scopul, ca unul ori mai mulți alegători să voteze pentru alt candidat anumit ori să se rețină de la votare, promite aplicarea funcțiilor bisericesci ori amenință cu pedepse bisericesci și cu denegarea

funcțiilor bisericesci ori cu pedepsa din cealaltă viață, ori dacă obiecte de ale cultului dumnezeesc se folosesc în adunările ori în conducturile alegătorilor.

Ast fel se plănuesce subjugarea alegătorilor catolici și persecutarea preoților catolici și se inaugurează Kulturkampf-ul unguresc.

Zădarnice sînt inșe ast fel de svicoliri „liberale”. În Germania chiar în același chip inauguraseră liberalii Kulturkampf-ul în anul 1871, și urmarea a fost, că partidul catolic astăzi e partidul cel mai puternic al parlamentului din Berlin, éra partidul liberal al acestui parlament e aproape totalmente nimic. Nici în Ungaria nu se va întâmpla altmintea: dacă legile politice-bisericesci votate până acum au pornit mișcarea elementară a partidului poporal, legea cea nouă va face, ca mișcarea acésta să fie chiar iresistibilă.

Chiar aceea, că deja de acum se privesc de necesare ast fel de dispoziții legislative, chiar aceea cuprinde o mărturisire a slăbiciunii propriie din partea liberalilor și radicalilor. Mișcări așa de elementare, pe cum e cea a partidului poporal din Ungaria, nu se pot opri prin legi, fie acelea ori cât de draconice. Legile de felul acesta sînt un duel dintre două partide pe lângă condiția cea mai severă, pe lângă condiția, ca lupta să se sfârșească numai cu mórtea unuia din cei doi duelanți. Și par a o ști bine chiar membrii partidului guvernamental, că din dueluri

Feuilleton.

Cuvînt funebru

scris de Dr Augustin Bunea la înmormîntarea canonicului mitropolitan Dr Alesandru Grama în 14 Iunie 1896.

Preotul cel ce-și țîn bine direcțiunea, de îndoită cinste să se învrednicescă; mai ales cel ce se ostenește în cuvînt și întru învățatură.

S. Ap. Pavel ep. I către Timotei c. 5. v. 17.

Trîști Ascultători!

Ori unde priveșc în jur de mine, numai întristare, numai ochi scâlțați în lacrimi, numai gemete și suspine, numai fiori produși de neașteptata mórte!

Jelesce altariul acesta, care și-a perdut preot evlavios, după inima lui Dumnezeu.

Întristat este sufletul prea bunului nostru arhieru, vedîndu-se lipsit de acela, care mult l-a iubit, mult l-a stimat, și mult l-a iutat cu lucrarea sa neobosită, cu lumina sîntului său rar, cu serviciile sale neprețuite de toate terenele activității publice bisericesci.

Lovit greú este veneratul capital al acestei sfinte biserici catedrale, care între

împrejurări grele, ce nu-i conced a-și renoi puterile cu membri noi, vede golul, ce se face deja în al treilea stal canonicesc, și scoborînd în mormintul rece pe cel mai tînăr, pe cel mai vigoros dintre ai săi, pe suplinitorul celor decedați, ajutorul celor îmbetrâniți, mîngăierea și bucuria tuturor, căruia nimic nu-i era așa de greú, așa de mare, așa de sublim, ce el nu ar fi putut voi și face, sau nu s'ar fi putut aștepta de la dînsul.

Cernite și mute stau ale sfintei Mitropolii locașuri vechi de știință și cultură românească, de pe a căror catedre glasul eruditului și distinsului profesor Dr Alesandru Grama a răsunit două decenii, susținîndu-le și adăugîndu-le vađa neîntrecută și renumele secular.

Înmărmurită, desolată și de negrăită durere sfășiată, stă în jurul acestui sicriu trist una dintre cele mai vechi și onorabile familii românești din Blaș, care în timp scurt de trei luni a perdut repede unul după altul trei bucurii, trei mîngăieri, trei frați, dintre cari cel ce acum o părăsesce, i-a fost fala, iubirea, speranța și spriginul puternic în toate necasurile și greutățile vieții.

Când se răspîndi alaltă sară trista

veste; când în formă de șopte nehotărîte, érscurt după aceea cu cuvinte tari și neîndoișoare străbătu pe stradele orașului nostru înfiorătoare scire: Grama móre! Grama e mort! — nespusă durere a săgetat inimile noastre ale tuturor, cari său l-am iubit ca pe amic, său l-am stimat ca pe magistrul, său l-am cunoscut personal ca pe o adevărată podóbă a bisericii și némului nostru. Ér acum, când firul telegrafic a dus acésta veste tristă în cele mai depărtate ținuturi; când acésta pompă funebră însoțită de jalnicul sunet al clopotelor și de nenumărate gemete și suspine, ne înfățișeză și mai trista realitate: — nu plîng numai amicii, nu lacriméză numai elevii, nu jelesce numai acest oraș, care și-a perdut pe cel mai distins fiu al său, nu sînt îndurerate numai rudeniile și cei ce sîntem aci de față, ci-l deplânge întregă biserica românească, pentru a cărei prosperare într'o scurtă viață mult a lucrat, îl deplânge tot poporul românesc, a cărui capital de știință și cultură mult l-a îmbogățit.

Îeși, bărbat vrednic, din acest sicriu întunecat! căci greú și dureros ne este a ne despărți de tine, care erai în flórea vieții, în posesiunea celor mai rari puteri trupesci și sufletesci, și concentrați dulci speranțe, că

de acestea iese învingătoriu tot de una partidul acela, care reprezintă forța morală, și nici o dată cel ce reprezintă violența. Că membrii partidului guvernamental o știu acésta, se vede din împrejurarea, că dintr'înșii au lipsit de la votarea legii așa de mulți, cât guvernul la votare ar fi rămas în minoritate, de cum va nu i-ar fi sărit într'ajutoriu kossuthiștii.

„Abrogarea legii despre naționalități.“

— Inscripția asta o pörtă primul din 29 Maiu a. c. al guvernamentalului „Fövárosi Lapok“. Reproducem dintr'insul, ce ni-se pare a fi de produs:

„Față cu Croați și cu naționalitățile din Ungaria pe toate partidele noastre politice și pe toți conducătorii politicii îi caracterizează o anumită marinimie prisositoare și ușurință condamabilă de minte. Dintre creațiunile legislative ale timpurilor celor mari legea despre naționalități, sau pe cum au numit-o atunci, „Articolul de lege despre egala îndreptărire a naționalităților“, e cea mai slabă și pentru noi Ungurii cea mai primejdiosă. De repetite ori am arătat deja, că pretensiunea cea dintâi a politicii ungurești radicale e abrogarea acestei legi.

„Legea acésta n'a fost îndreptățită nici atunci, când au adus-o, ér astăzi i-a trecut vremea, și sentimentul național unguresc întărit nu poate suferi mai de parte sustarea ei. Asta proprie o recunosc foarte mulți politicieni ai Ungariei, dar nici unul nu îndrăznește a pune pe față între punctele programului său de-a dreptul abrogarea legii, ci în locul acestei căi ôble, carea singură e cuviinciosă națiunii magiare, vor să o încunjure și rezolvirea o află în aceea, că guvernele, cari se perindă, nu o execută, și parlamentul prin legi nouă pe încetul tot lipsesce de valoare câte o dispoziție a legii celei vechi. —

„Ast fel însă-și legislativa a recunoscut limpede, că art. de lege 44 din 1868 așa, pe cum s'a adus, nu e cu putință și nu e

iertat a-l susține și executa. Articolul acesta de lege are în două direcții mulți paragrafi, cari dacă s'ar lua de serios și s'ar executa, ar face cu neputință pe vecie crearea statului unguresc național. O cétă de paragrafi asigură limbilor naționalităților în instrucția publică, cealaltă în administrație pe lângă limba officiósă a statului atari drepturi, de cari cu minte tréză nu se pot da în un stat național.

„Legea asta despre naționalități nu dă numai dreptul de a înființa școli de ale naționalităților, adică dreptul, ca pe teritoriul statului unguresc în contra ungerimii să se crească inimicul națiunii unguresci și al statului unguresc, ci face cu putință și aceea, ca să se pótă înființa și cu spesele statului unguresc școli cu limba de propunere a naționalităților. —

Răzîmându-se pe acest paragraf (17) naționalitățile cu tot dreptul au putut pretinde, ca statul unguresc să înființeze cu banii săi pe sama naționalităților școli deosebite cu limba de propunere a naționalităților. —

„Obligamentul acela, ca statul să înființeze cu banii săi școli cu limbă străină de propunere, nicăiri în lume nu l-a luat asupra-și vre un stat — a fără de cel unguresc.

„Fără de sémén în legislațiunile lumii e și aceea, ca exclusivitatea învățămîntului național vre un stat să și-o asigureze și-si numai cu privire la institutele cele mai înalte — la universități și academii — și pe sama învățămîntului în mai multe limbi, respective în limbă străină de propunere să deschidă nu numai institutele învățămîntului popular, ci și întreg învățămîntul mediu.

„Lucrul cel mai puțin, pe care-l putem pretinde în interesul politicii culturale unguresci, e acela, că cu privire la toate gradurile învățămîntului, la asilele de copii, la școala populară, la preparandie, la școala medie și la institutele superioare să se enunțe într'un singur paragraf:

„Limba de propunere în toate institutele

de învățămînt susținute ori ajutate din bani statului pôte fi numai limba officiósă a statului.

„Dorința asta în nici un stat al Apusului civilizat nu o ar privi de politică națională radicală; dar în Ungaria până acum nu s'a găsit partid radical și nici măcar vre un deputat singuratic, care în programul său să o fi pretins acésta. Fără de acésta însă generația viitoare crescîndu-se ca străină rămâne străină în statul unguresc și tot de una va oferi agitărilor naționale material gata.“

Tot pe acest calapod raționază articolul și despre administrație. Apoi continuă:

„Dacă și contele Szapáry Gyula, care înclină așa de tare spre conservativism, încă a mers o dată până acolo, că a pus în prospect modificarea legii despre naționalități, sperăm, că politicianul unguresci mai modern vor merge și până la scóterea din valoare a legii, și că în campania electorală cea mai de aproape vom pute să auzim în vre o câte va programe și punctul acesta.“

Revista bisericescă.

Roma.

Din Roma se anunță, că în consistoriul proximal se vor crea cardinali nunții Iacobini din Lisabon, Agliardi din Viena, Ferrata din Paris și Cretoni din Madrid. Ca următoriu al lui Agliardi în Viena este adus în combinație nunțul Ajuti din München.

Papa a primit în 14 omagiile matrosilor anglezii catolici de pe năile de război angleze, cari s'au oprit la Civittà vecchia. Au fost 350 indiviți, între cari și 50 ofițeri.

Revista politică.

Afaceri interne.

Desbaterea specială asupra proiectului de lege despre iudicatura curiei în afacerile electorale a durat timp mult îndelungat, de cum este obiceiul la des-

viața ta avea încă să sporască meritele, ce îți-le-ai câștigat pentru biserică și neam!

Pentru ce apui înaintea de a fi ajuns în zenit? Pentru ce-ți întrerupi fără de veste binecuvîntata activitate pentru binele comun? Pentru ce lacrimile iubitelor tale surori, și mai virtos a aceleia, pe care mai mult ai iubit-o, și care mai mult te-a iubit și te-a asistat în orele din urmă, nu te înduioșează și nu te înduplecă, ca să rămâni încă între noi? Pentru ce, o Dómne! l-ai chemat așa de timpuriu din mijlocul nostru?

O! nu întrebați, triști ascultători, căci nepătrunse sînt sfaturile lui Dumnezeu, cărora trebuie să ne închinăm și să ne supunem, ci luați învățătura mîntuitoare din acest caz neașteptat, care ne arată mai elocuent de cât ori ce cuvînt omenesc, că pe cât de cert este, că vom muri, tocmăi așa de nesigur și necunoscut este eesul morții. Acésta, pe cum ne advertisează sfînta Scriptură, vine pe neașteptate ca furul și ne surprinde. Când bate la ușe, nu te întreabă: *Gata ești pentru calea cea lungă?* Făcutu-ți-ai testamentul? Pusu-ți-ai în rînd treburile familiare? Ea nu grăsece, fără cosesce. Împerații la semnul ei poruncitoriu tocmăi așa de repede își părăsesc tronul și corona, ca și cersitoriu bătă, de care s'a răzimat cersînd. Mórtea nu face deosebire între tîner și bătrîn, între bogat și sêrac, și adese ori răpesc dintr'ei pe acela, în a cărui putere de viață mai mult ne-am încredut.

De aceea éráși zic, să nu scrutăm sfaturile nepătrunse ale lui Dumnezeu sfîntul, ci tocmăi din întîmplarea acésta neașteptată și neprevădută să învățăm, că trebuie să fim pururea gata a ne pute prezenta înaintea dreptului Judecătoriu.

Să învățăm din viața nevinovată și plină de merite a fericitului în Domnul, cum trebuie să trăim și să lucrăm, pentru ca să devenim vas ales, vas prețios, care să împodobescă casa lui Dumnezeu în ceriuri, ér nu să crescem ca material bun numai pentru focul de veci.

Viața fericitului în Domnul Dr. Alesandru Grama a fost astfel, în cât eu nu trebuie să roșesc laudându-o înaintea sfîntului altariu și acestui public numeros și ales. Pentru ca să o arăt frumósă, nu sînt silit, să împrumut falsele colorii retoricesci, și măiestritele întorsături ale cuvintelor lingusitoare.

Aci n'am nimic să tac, nimic să ascund, pentru că pot să vă present cu drept cuvînt un preot zelos, evlavios, nevinovat, după inima lui Dumnezeu, un teolog și învățătoriu distins, care cu cuvîntul și cu pênă a propagat adevărurile lui Dumnezeu, un educătoriu prudent, care pe mulți i-a dus și întărit pe calea virtuții, un dignitariu bisericesc vrednic, la care cu adevărat se pot aplica cuvintele Apostolului: „Preoții cei ce-și sînt bine direcțoria, de îndoită cinste să se învrednicescă; mai ales cei ce se ostenesce în cuvînt și întru învățatură.“

Pregătirea pentru statul preoțesc nu este,

cum cred unii, o lucrare de câte va zile, ci o chemare de la Dumnezeu, și o misiune sfîntă, care trebuie să o alibă cine va du frageda copilărie. Sfîntul Gregoriu Nazianzenul zice despre sfîntul Vasile cel mare: „El era preot înainte de a fi devenit preot.“ Acésta atăta va să zică, că el era preot prin zelul său, prin moravurile sale grave, prin nevinovăția vieții, înainte de ce ar fi primit caracterul preoțesc prin punerea mînilor arhieresci. Tot acésta se pôte aplica și la fericitul în Domnul Alesandru Grama, care încă ca prunc își afla bucuria cea mai mare ministrând preoților la sfîntul altariu, și prin modestia sa și nevinovăția sa ângerescă se pregătia pentru marea tréptă a preoției.

Dar nu numai cu viața sfîntă, ci și cu știința căuta, să se facă vrednic de preoție. Născut în Blaș la 8 Ianuariu 1831, deja în 1867, va să zică în vîrstă de abia 16 ani, a terminat gimnasiul în Blaș. În 1871 a absolvat 4 cursuri de teologie tot la Blaș. Ast fel a pus basă solidă activității sale ulterioare în aceste școle vechi și renumite, cari tot de una au dat nêmului românesc și sfîntei biserici bărbați ilustrii și lupători întrepidi pentru tot, ce este bun, folositoriu, adevărat și frumos.

În anul scolastic 1871/2 a ascultat filosofia în Viena. Apoi un an și jumătate a propus fizica în gimnasiul din Blaș. În 1872

laterile speciale. Causa este, că în principiu toate partidele sînt pentru iudicarea curiei, în care au mai mare încredere de cît în membrii parlamentului, dară proiectul prezentat fiind defectuos, opozițional sperău, că prin modificări și amendamente propuse la desbaterea specială îl vor pute emenda. Opoziția a fost prea naivă creșdend, că guvernul îi va primi modificările. Majoritatea votează tot, ce i-se cere, și apoi opoziția poate vorbi, cît îi place, căci rămâne numai cu vorba.

A fost interesantă desbaterea la § 7, care se îngrijesce de transportarea alegătorilor și prevederea lor cu mîncare și cu beutură. Visontai a aflat incompatibil cu onestitatea politică, că guvernul voește, să inarticuleze în lege prevederea alegătorilor cu mîncare și beutură. Transportarea alegătorilor respective solvirea speselor de călătorie a declarat-o de neconstituțională; acesta însă a aduna alegători pe bani. — Guvernamentalul Gajari de astă dată a fost sincer. El a spus, că fie care mandat guvernamental și opozițional până acum a costat bani și va costa bani și pe viitoriu. În situația actuală legea, ce se desbate, e un progres. — Vajay (preot catolic) a aflat de necesar a protesta în contra inarticulării în lege a imoralității. Căci § 7 și 8 țintesc la legalizarea cumpărării de suflete. O mai mare nefericire nu poate ajunge această țară de compătimit. Aici e vorbă de tragerea în noroiu a demnității legislativei, de degradarea corpului legislativ ungar la rolul unei burse politice. Nu e permis a considera pe alegători ca marfă de vîndut și de cumpărat. Val de țara, în care toate sînt de vîndut. — Polonyi încă a persiflat încercările guvernului, care comite prin proiectul său un atentat în contra onestității, și a provocat pe deputații, că dacă voesc alegeri libere, atunci să introducă sufragiul universal cu votare secretă.

Ugron nu e mulțămît cu esposeul ministrului de externe, care prezintă lucrurile din Orient în o lumină cu totul diversă, de cum le-a cunoscut opiniunea publică, de altă parte despre Turcia vorbește în un ton, care nu se poate permite față de o putere amică. „Cu toții scim,” zice Ugron, „că agitațiile valache din Ungaria se străcură și se ajută din România. Cum poate afirma așa dară ministrul de externe, că purtarea guvernului român față de noi e deplin corectă?” Întrebă pe ministrul president, că în ce stă acțiunea, ce a pus-o Goluchowski în prospect față de Turcia.

Holló a interpelat pe ministrul president unguresc, că ce măsuri va lua față cu atacurile antisemiților îndreptate în contra Magiarilor.

Desbaterile s'au continuat în 15, 16 și 17 cu puțin interes.

Italia.

Tribunalul italian de război a achitat pe generalul Baratieri acusat, că din neglijința și ușurătatea lui a provenit catastrofa suferită de Italiani la Adua în lupta cu Menelic.

Turcia.

„Times” din London anunță, că în afacerea turburărilor din Creta sultanul ar fi dat încă în 10 a. c. o proclamațiune, în care provocă poporațiunea la liniște și amenință cu pedepse aspre pe Mohamedanii și creștinii, cari ar cuteza, să conturbe pacea. În fine proclamațiunea asigură poporațiunea, că sultanul dorește a împărtași în egală ocrotire pe toți supușii săi.

Ziarele grecesci, cari atîță pe Cretenii, scriu, că liniștea intenționată de Turcia nu se va ajunge; cauza e Turcia, care voește, să domnescă în Creta cu puterea baionetelor. Altcum ciocnirile sângerose și arderea comunelor se repetesc și acum.

Comitetul macedonian din Sofia a convocat pe Duminecă o adunare spre a se ocupa cu formularea reformelor, ce s'ar pretinde pentru Macedonia.

Suspendarea Primatului Genadie.

(Continuare.)

Punctele de acuzare sînt următoarele:

I. Loviri directe în contra Bisericii ortodoxe, a legii ei constitutive în Statul român și a regulamentelor bisericesci alcătuite de Stul Sinod și promulgate prin decrete regale.

1. Introducerea de inovații în serviciul liturgiei în contra usurilor din vechime stabilite și în contra glăsuirii art. 12 din regulamentul „Pentru buna purtare a clerului”, care zice: — „Nici o inovație străină să nu se introducă în Biserică și în usurile noastre tradiționale bisericesci fără consimțământul și aprobarea Stului Sinod.”

Acastă inovație a introdus-o I. P. S. Sa în liturgia arhierescă prin această, că cuvîntarea mistică rostită de Archidiacon în altar, când Archiereul sfințește Sta Evanghelie în timpul Întreit sfințitei cântări, și anume: „A Treimii arătare în Iordan s'a făcut, că însă-și firea cea preaindumnezeită — Tatăl — a strigat: Acesta, ce se botăză Fiul meu cel iubit este, și Duhul cel asemenea a venit, pe carele poporile îl laudă și îl preainaltă întru toți vecii;” că această cuvîntare în loc de a fi rostită mistic în altar și după tipicul Bisericii ortodoxe, Archidiaconul zice în mijlocul Bisericii cu voce tare și cu o modificare esențială, care-i alterază sensul, următoarele: „A treia arătare. Acesta este Fiul meu cel iubit, pe dînsul să-l ascultați,” — ceea ce adresându-se Mitropolitului, care stă în dvera cea mare, îl asemănă cu însuși Dumnezeirea, fapt osîndit de Apostol în cartea cea cătră Timotei, ast fel: „Episcopul să nu fie un novator, care se preamărește pe sine și cade în osîndirea Diavolului.”

2. Impunerea la serviciul Dumnezeesc, la care I. P. S. Sa teia parte, ca Prea Sfinții Episcopi să nu îmbrace mantia, ér Prea

Februariu se chirotoni de preot, ér din 1874 până în 1877 s'a pregătit pentru doctoratul de sfința teologie în institutul sfințului Augustin din Viena, de unde s'a întors înpestrat cu un vast aparat de sciință sacră și profană.

Preoții domnului nostru Isus Christos au două funcțiuni principale. Ei trebuie să vorbească lui Dumnezeu prin rugăciune și să vorbească poporilor prin predicarea sfinței Evanghelii. Aceste două funcțiuni sînt strîns legate și nedespărțite, pe cum ne spun însiși sfinții Apostoli prin cuvintele: „*Er noi întru rugăciune și întru slujba cuvîntului vom pecece.*”¹⁾ Preoții în tocmăi ca ângerii de pe seara mistică vîdută de patriarhul Iacob trebuie să se suie la ceri, ca să-și unescă mintea cu Dumnezeu prin rugăciune, și să se scobore pe pămînt, ca să aducă și să rostescă ômenilor poruncile celui Preainalt.

Aceste două funcțiuni le-a împlinit cu un zel admirabil servul lui Dumnezeu Alexandru. N'avam de cît să deschidem opurile lui, ca să ne convingem, că tot, ce a scris, nu a avut alt scop, de cît să ne înalte la ceri și să ne unescă cu Dumnezeu, de unde priat se vede, că mintea lui pururea era unită cu Dumnezeu, și inima lui numai de iubire pentru Dumnezeu palpita. Acelea-și spuri nu predică alt ceva, de cît mărirea lui Dumnezeu, tafele și poruncile lui sfinite.

Când dînsul se suia fie pe catedra școlei, fie pe acest amvon saeru, cu cîtă unchiune, cu cîtă dulceta, cu ce foc, cu ce convingere, cu ce entusiasm vorbea despre Dumnezeu și adevărurile lui, și cine-l asculta, devenia nu numai mai luminat, ci și mai bun și mai întărit în virtute și fapte bune. Chiar și în conversațiunea familiară și intimă, și până și la masă, temeie, asupra cărora mai bucuros și mai a dese ori se întreținea, erau Dumnezeu și sfința lui biserică.

Când privesc acești 46 ani de viață preoțescă, trăiți cu atîta pietate, cu atîta inocință; când într'o viață scurtă vîd atîtea zile, atîtea ôre, atîtea minute dedicate numai lui Dumnezeu, sfințului altariu și predicării cuvîntului dumnezeesc: nu mă pot reține, să nu esclam: „Unde-ți este, mórte, boldul tău?”¹⁾ Mîna ta crudelă n'a răpit nimica acestui preot vrednic, pentru că puterea ta stăpănește numai timpul, pe când preotul acesta este în eternitate.

Ceea ce Isus Christos Domnul nostru este prin natura sa dumnezească și „per excellenciam”, a voit dînsul, să fie și servitorii săi prin darul său. El este învățătorul lumii, „întru carele,” pe cum zice Apostolul, „sînt toate vistierile înțelepciunii și ale cunoscinței ascunse.”²⁾ Dar în acela-și timp D. Christos a pus în biserică sa și învățătorii, pe cari i-a

umplut de dar și de adevăr, ca să potă învăța pe credincioșii sfinței biserici. Acești învățători, luminați de Spiritul Sfinț, sînt adevărate vistierii, din cari după trebuințele timpului și împrejurărilor primim tot, ce ne este de lipsă spre a ridica pe cei căduți, a întări pe cei slabi, a instrua pe cei ignoranți și a confunda și combate pe cei încăpăținați.

Și cine nu va recunoște, că Dr Alexandru Grama și-a împlinit și chemarea sublimă de învățătorii?

De la anul 1877, când a fost denumit de profesor la catedra de istoria bisericescă și de dreptul canonic la facultatea teologică din Blaș și de religiune la gimnasiu, până la anul 1893 în continuu a învățat pe alții, în cît nu este ținut locuit de Români, unde să nu întilnesc elevi de al lui, cari cu pietate, recunoscință și admirațiune vorbesc de dînsul.

Când se suia pe catedră, ca un isvor recreătorii curgeau cuvintele de pe buzele lui. Ton puternic, propunere clară, logică și convingătoare, sciință adâncă și variată, considerațiuni drepte și a dese ori sublime caracterisau prelegerile sale.

N'a învățat numai cu cuvîntul, ci și cu péna. Dovadă ne sînt numérosele sale opuri. Principiile morale sau etice ale religiunii creștine pentru gimnasiu (1878); Introducere în cărțile sfinței Scripturi pentru gimnasiu (1878); Elemente de istoria bisericescă universală și particulară a Românilor pentru

¹⁾ I Cor. 15, 54.

²⁾ Colos. 2, 3.

¹⁾ Fapt. Ap. 6. 4.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Acesta e așa dară cosmopolitismul bisericii catolice: solidaritatea tuturor poporilor pe temeiul, ce-l formeză unitatea firii, originii și scopului lor, și pe lângă observarea omnilaterală a poruncilor de a-și respecta împrumutat drepturile și de a se iubi împrumutat. Și cât de frumos a știut realiza biserica solidaritatea acésta în vreme scurtă! Comunele creștine din Asia salută pe cea din Roma, creștinii din Lyon și din Vienne se pun în legătură cu cei din Smirna, toți cei din Orient și din Occident, de la Ctesifonul cel de dincolo de Eufrat și până în Hispania, toți se privesc de frați, toți s'au făcut o turmă a lui Christos, condusă de un singur păstoriu, de următorul s. Petru.

Dar biserica lui Christos și pe terenul politicii a rămas tot așa de credincioasă principiilor creștinismului ca și în urmărirea țintei sale morale. Ea nici când nu a supărat vre o pornire îndreptătită a naturii, nici când nu a restrîns formarea liberă a vre unei individualități naturale. Nici o dată și nicăiri naționalitățile nu s'au dezvoltat mai neațîrnătorii și nu s'au păzit mai ușor ca atunci și acolo, când și unde biserica deprindea înfrînța sa. Ceea ce Papii Gregoriu cel Mare și Nicolau I au enunțat ca principiu, că adevărat creștinismul respecteză toate obiceiurile populare cele bune și toate instituțiile naționale cele bune, aceea biserica a păzit-o tot de una. Sub scutul ei Germanii de miază noapte și cei de miază zi adevărat s'au făcut creștini, dar cu o cale au rămas, ceea ce fuseră mai înainte de aceea, adevărați Saxoni, adevărați Vestfali, adevărați Bavari. Și așa se poate zice și despre toate cele alalte popore, cari s'au aruncat în brațele de mamă ale bisericii catolice. Putem să o zicem cu îndrăznélă, că naționalitățile nu-și continuă existența nicăiri mai curată, nicăiri mai nefrântă, că poporele și vitele nicăiri nu sînt mai conșcie de individualitatea sa națională ca chiar acolo, unde biserica își deprinde înfrînța în măsură mai mare asupra vieții publice. Și istoria ne spune, că timpurile cele mai bisericose au fost cu o cale și perioadele sentimentului național celui mai nobil. Pe atunci poporele găsiau fiesce care la sine acasă destul de făcut și nu simțiau lipsa de a căuta în afară, ca să găsească material de lucru. Ele se simțiau destul de în putere, cât să se potă lipsi de cooperarea altora, când era vorbă de rînduirea afacerilor sale. Cu un cuvînt, dacă vom, să învățăm, ce e iubire de patrie și de neam, atunci trebuie să ne facem învățaceii acelor timpuri, în cari preoții și călugării erau încă învățătorii poporului și păzitorii dreptului. Nici o dată nu au priceput omenii mai bine ca atunci, că statul și instituțiile statului au să fie un lucru particular, care să se desvölte din acela-și drept comun și neaș, să-și albe rădăcinile în pămîntul patriei și să corăspundă istoriei, obiceiului, vederilor poporului.

Acesta ar fi deci cosmopolitismul bisericii catolice, și dacă dlor de la „Tel. Rom.“ le place, să ne numescă pe noi cosmopoliți, să numescă biserica noastră cosmopolită, noi

sîntem mândri, că sîntem membrii acestei bisericii cosmopolite. De cum va o parte a poporului român nu ar fi cercat scut și adăpost la sinul acestei bisericii cosmopolite, atunci ar fi cel puțin problematic, dacă astăzi ar mai pute, să se grăescă despre un popor român.

Dar despre cele ce poporul român are să mulțămescă bisericii catolice, sau mai bine zis despre aceea, că acest popor are să mulțămescă în chip nemijlocit ori în chip mijlocit unirii sale cu biserica catolică existența, cultura și istoria sa națională, am grăit deja de altă dată destul de pe larg. Acum să vedem de continuarea temei despre principiul de naționalitate.

Din cele ce am zis până acum, e evident, că conceptul cel corect al naționalității și al raportului împrumutat, ce are să existe între naționalități, îl împărtășește numai creștinismul. De aci rezultă apoi, că apostasia de la creștinism, părăsirea spiritului creștin are érá de urmare pierderea conceptului corect al naționalității și a tuturor consecințelor acelora, cari pe sama raportului împrumutat dintre naționalități rezultă din conceptul corect al naționalității. Acésta va trebui să se întimplă mai ales atunci, dacă se va întimpla o părăsire totală a creștinismului, și de o dată cu adevărurile supranaturale se vor lăpăda și adevărurile naturale, așa dară se va nega tot, ce e suprasensitiv, totă ordinea transcendentă, sau pe scurt dacă locul vederii creștine îl va cuprinde cea ateistă materialistică.

Și concepția acésta materialistică a lumii în zilele noastre s'a și încuibat în societatea omenescă așa de tare, cât ea s'a intrupat într'un partid mare, cu influință și puternic și stăpănesce și pătrunde toate raporturile publice. Liberalismul cu tendințele sale materialistice în zilele noastre aprópe în toate afacerile publice are rolul cel mai de frunte. Urmarea e apoi, că el deprinde înfrînța sa descompunătoare și asupra raportului împrumutat al naționalităților și cu negarea sa cea necrutătoare nimicesce conceptul creștinesc al naționalității. Liberalismul e tatăl acelu principiu modern al naționalității, care se opune diametral conceptului creștinesc al naționalității și a produs deja devastări așa de mari în sinul societății europene. Adevărat, că acest principiu fals al naționalității i-s'a făcut cale deja când cu apostasia cea mare din vécul al șese spre zecelea, ba deja când cu desbinarea cea mare răsăriténă. Dar conștiința unității nu s'a putut nimici atunci cu o lovitură, și așa semînța séménată atunci a putut să se desvölte și să rodască numai mai tărziu. Rodul a putut să se cócă numai așa, dacă negațiunea începută atunci a progresat până la negarea absolută a creștinismului și a ordinii transcendentale preste tot, când locul creștinismului l-a cuprins materialismul. Și momentul acesta e cel din zilele noastre.

Părtinitorii principiului modern de naționalitate nu admit alt principiu pentru însoțirea omenilor în societate politică, în stat. După ei a fară de legătura naționalității nu există legătură morală mai înaltă și îndreptătită, prin care să se potă produce vre o altă însoțire a omenilor. Unde există vre o altă legătură, aceea ar avé, să nu fie, fiind

că ea vatémă dreptul naționalității, cel singur are valóre. De aceea toate naționalitățile deosebite, dar numai ele, au dreptul la existența în state deosebite. Organizațiile naționale și cele de stat trebuie să concorde pe deplin: — asta e pretensiunea absolută a dreptului de naționalitate. Un stat decă care cuprinde în sine mai multe naționalități, nu e îndreptătit, să existe, și tot asemenea nu se pot admite mai multe state în aceea-și naționalitate. Pe scurt ori o uniune morală, ce formeză un stat vatémă vre o naționalitate, nu are dreptul de a exista; singur numai naționalitatea în totalitatea sa e îndreptătită la existență politică și state formate pe alt temei nu au dreptul de a exista.

Ast fel acelor naționalități, cari sînt unite mai multe într'un stat, principiul modern de naționalitate le îndreptă provocarea, să se desfacă de statul acela și să se lepăscă de alt stat, căruia au să-i aparțină în virtutea naționalității sale. Acelor naționalități din contră, cari sînt dismembrate în mai multe state, le îndreptă provocarea, să nimicescă statele acestea și să formeze un stat național unitar. Dar fiind că statele existente nu vor să renunțe de bună voie la existența sa, singurul mijloc de a forma statul național e revoluția. Acésta față de statele existente e deci deplin îndreptătită ba mai mult de cât îndreptătită, ea e o dorință națională. Și spre a executa revoluția acésta e iertat, ori ce póte eventual duce la scop. Nu sînt legi morale, cari să avé omul să le observe în lucrul acesta și de cari în sevărșirea lui ar avé să se ferescă. Vîndare, violentare, înșelăciune, falsificare, venin, pumnal, — cu un cuvînt toate sînt iertate spre a sevărși revoluția, și ele ori cât de scelerate și de condamnabile considerându-se din punctul de vedere al moralei private comune. Aci scopul sîntesce mijlocele, chiar și pe cele mai condamnabile. Dreptul naționalității dispenseză de la toate considerările la ori ce pretensiune moralei.

Caractérul materialistic al acestui principiu modern de naționalitate e deci vedit. Numai pe lângă presupunerea unei concepții curate materialistice despre firea omului și societății omenesci se póte adevărat concede, ba chiar porunci în chip principial o atare depréțuire ori mai bine zis negare absolută a ori cărei morale cu scopul de a realiza statul național. Apoi dacă principiul de naționalitate singur și în mod exclusiv se privesc de principiu pentru asoțiarile împrumutate ale omenilor, acésta se póte face érá numai pe lângă presupunerea, că asoțiarile acelea se privesc de totului tot de o operă a naturii materiale, și că se admite, că singur numai natura materială coutopesce pe individii omenesci în corpuri sociale după analogia modelului, în care forțele naturii împreună atomii în corpuri compacte. Numai pe lângă presupunerea acésta se póte ajunge la concluzia: Asoțierea omenilor are să existe, pe cum o formeză natura și numai pe cum o formeză ea, și ori ce altă asoțiere morală, care vatémă pe cea produsă prin natură, de loc nu se póte admite. Nu sufere deci îndoélă, că principiul modern de naționalitate e materialistic în esența sa. Nimeni nu va pute nega, că

tărită și-l arătau a fi cam de cinci zeci de ani, ceea ce o dovedea și barba lui cea odinoră neagră, dar acum puțin însurită. Privirea lui sficioasă și curioasă arăta, că el e străin aci.

Catîrul rodea cu tignă la un braț de Ierbă, de care era destulă aci în tirg. Cufundat în îndestulare somnuroasă, puțin îi păsa de imbulgela și toiul, ce-l încunjura, și de femeea, carea ședea pe spinarea lui pe o șea imperinată. Ea era învălțată întrăgă într'o manta de materie de lână de coloré închisă, ér capul și grumazii îi erau acoperiți cu un vël. Din când în când îl da pușintel în latură, ca să pôtă privi la viața din prejur.

Ore cine agrăi pe străinul nostru.

„Nu ești tu Iosif din Nazaret?”

Cel ce întrebuse, sta de tot aprôpe.

„Așa mă chêmă!” răspuse Iosif întorcându-se. „Și tu? — O, pace ție, rabbi Samuil!”

„Primesc aceea-și salutare din partea mea!” Rabinul făcu, privi spre femeie și apoi adause: „Pace ție și casei tale și tuturor servitorilor și prietinelor tăi!”

La cuvintele din urmă își puse o mână pe pept și se închină femeii. Acesta chiar își trase la o parte pușintel vëlul așa, că rabinul pe un moment îi putu vedé fața. O privire i-a fost de ajuns lui rabbi Samuil, ca să afle, că femeea abia a ieșit din anii prunciei.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vânzare în Tipografia seminarială din Blaș:

Legile politico-bisericesci din 1894 și 1895

Împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unui exemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acesta nici un preot nu pôtă, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericesci s'au schimbat tôte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem,

că nu va fi oficiu preotesc, din care să lipsescă această carte, în care se află tôte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii noué create prin legile aceste.

Tot la tipografia seminarială se află de vânzare:

Îndreptariu

în cauza dărilor directe de stat, pentru oficiile parohiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în cari se dau înviațiunile cele mai bune, cum au să puredă oficiile parohiale și curatoratele. cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dării de case, 2. a dării de câștig, 3. a dării după camele, 4. a dării suplétore generale de venit, 5. a taxei de scutire dela miliție, 6. a dării de arme și de vînat și 7. comisiunile pentru aruncarea dărilor. — Prețui unei broșuri e 8 cr., expedită franco sub fașe 11 cr.

Instituțiunile calvinesci

în biserica românească din Ardeal,
fazele lor în trecut și valôrea în prezenta.

Studiu istorico-canonice de Dr. Alexandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se pôtă procura cu prețul de 3 fl. la Tipografia seminarială în Blaș (Balázsfalva).

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcăiș de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu Pentecostariul costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Editor și redactor răspunđător:

Dr. Victor Szmigelski.

Lucru solid, durabil și elegant.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onôre a aduce la cunoștința On. Public, că în lucrătorea mea de păpucărie efectuesc tot felul de încălțăminte pentru domni, dame și copii, pe cum și tot felul de reparaturi cu prețurile cele mai moderate; oferesc tot o dată spre mulțămirea tuturor marfă solidă și prompt executată.

Atrag atențiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tôte tirgurile de țară din Ardeal, servind cu lucru bun și durabil executat în lucrătorea-mi proprie, ér nu cu marfă de prin fabrici, pe cum fac mulți alții.

Recomandându-mă sprijinului binevoitor sum

Sibiă în Iunie 1896

cu distinsă stimă

Constantin Dragoș

măestru pantofar.

(24) 1-6

Marfă gata din materialul cel mai bun.

Comandele se efectuesc iute.

Prețurile cele mai ieftine.

(9) 8-10

Josif Gans,

fabricant și reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

recomandă pe lângă garanță și servit solid și prompt depositul său de

pluguri, mașine de îmblătit, de cusut, de trierat și de

alte instrumente economice,

tôte din fier bătut.

Tôte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă

